

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob tovikih, četrtnih in sobotnih. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ 9.— za vno leto . . . 12.— „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslani, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema uredništvo ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprto reklama cije se prosto poštno.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

„Compagnia brutta“.

(Iz „Slovenca“.)

Iz Istre, dne 24. sept.

Čakal sem odgovora na svoj zadnji dopis v „Slovenca“ št. 180, a — zastonj. Omenjal sem seveda v prvi vrsti primorske irredentiste, v drugi vrsti pa tudi italijanske mlade duhovnike, ki se s prvimi nekako bratijo iz golega sovraštva do Slovanov. Odgovoril mi prav za prav ni ne jeden, ne drugi list. Glasilo primorskih judovskih neodrešencev, „Piccoliju“, priskočiti je morala na pomoč sorodna mu graška „Tagespost“, ki je opomnila le mimogrede, da Slovenci ne vemo drugega imena za Italijane, ko le „irredentisti“. Počasi gospóda! Mi poznamo razun vas tudi dobre, poštene in katoliške Italijane, in jih spoštujemo. Tem ni veljal moj dopis, ampak vam, ki se vjedate. A ti so oni nestrpni ljudje po vsej Primorski, ki so v službi tržaških krivonosih framasonov, verni udje primorskih framasonskih lož. Ker mi pa ni nihče odgovoril, tedaj: „qui tacet, consilire videtur.“

„Amico“ se je jezil nad „Edinostjo“ baje zato, ker je ponatisnila moj dopis ter dodala par dobrih opazk. Tu sem iztaknil tudi moj naslov: „Compagnia brutta“. Nasa siaba tovaršija so pa po menenju „Amico“-vem naši vrli državni in deželni poslanci, v prvi vrsti gg. Spinčić in dr. Laginja. No, jaz poznam oba, osebno sem tudi občeval z njima, ali do danes mi še nikdar ni očituda vest, da bi bil zašel v slabo tovaršijo. Če sem pa s svojim dopisom že dregnul v sršenovo framasonsko gnjezdo, torej naj nadaljujem, saj imam posebno sedaj dosti povedati, seveda zopet o razmerah v Istri.

Ministerski predsednik grof Badeni je potoval tudi po Istri. Lahko se je torej osebno prepričal o surovosti, brutalnosti in nasilstvu italijanske framasonske gospóde. Res je, da je fakinaža delala nemir, ali plačala jo je gospóda. Tega nam pač ne more utajiti. Neki pošten Italijan mi je sam dvakrat zatrdil: paga un solo, un solo, a drugi delajo, ki so lačni. — Italijanska gospóda dela torej, kakor nam je povedal sam dr. Laginja, po framasonskem receptu, prav to, kar sem jaz povedal z drugimi besedami v zadnjem dopisu, rekši, da vodi vso italijansko politiko na Primorskem loža.

PODLISTEK.

2

In še enkrat divja trta.

Vse hiše bile so — pod divjo trto. Balkoni, okna, zidovje, vse je pokrivala gosta divja trta — da, celó cerkev in cerkveni stolp sta bila obvita popolnoma to čudovito rastlino, od poslednjega bilo je videti samo še zlati križ, bliščeči se v večernem solncu, in zlato jabolko. Vsi ljudje v mestu so živeli nekako pod vplivom divje trte, vse njihovo kretanje razodevalo je to — le, kako so zrlí skozi okna in raz balkone na ulico, — —! Hkrati je zahrnel skozi ulico urnebesni klic: „Živio! Ave! Ave Caesar!“ — jaz sem ležal na komódi, klic se je bližal mojemu oknu — bliže in bliže je prihajal — — „car bode že prav blizu“ sem si mislil, car, jahajoči na belem konju sredi prostega ljustva skozi zeleno mesto — hajdi po koncu! Ave Caesar! hotel sem vsklikniti in se dvigniti raz komódo, — zaman! Bil sem privezan

Poglejmo jih! Kjerkoli po mestih bi moral obč. odbor pozdraviti ministerskega predsednika, ni se udeležil korporativno. V Kopru, v prvem istrskem mestu, bil je pri pozdravu pričujoč samo župan — moralčno prisiljen — in še dva druga obč. odbornika; obč. svetovalcev nismo videli, menda zato ne, ker so ravno med temi prvi irredentisti. (Tudi v Trstu ga je pozdravil le župan z dvema svetovalcema. Op. ured. „Edinosti“.) Seveda v Istri je prišel avstrijski ministerski predsednik! Ko bi došel kak italijanski minister, — zadostuje tudi exminister, — to bi vam bilo vse po konci; objemanja, napitnic, še celo solzá veselja, bi ne bilo konca, ne kraja! Tako je bilo povsodi. Torej pa naj rečeta židovsko-framasonski „Piccolo“, oziroma njegova prijateljica v ložinem duhu, „Tagespost“, da ni italijanska vladujoča stranka na Primorskem res protiaustrijska, protidinastična! Zato taki ljudje pač ne zaslužijo lepšega imena, ko „irredentisti“. „Tutti e due questi galantoumini — „Agramer Tagblatt“ in „Slovenec“ — oziroma dopisnika — poi non trovano altro epiteto più delatorio per gli italiani che quello di „irredentisti“. Kako ne, saj ste pokazali očividno! Bežali ste in se skrivali pred avstrijskim, torej svojim ministerskim predsednikom, kjer je bilo le mogoče, a slovanom, zvesum kraljskim avstrijskim št. hoteli prikriti, in deloma tudi prikriili njegov prihod. Seveda po vaši misli naj se sam ministerski predsednik prepriča, da je v Istri večina prebivalcev Italijanov, Slovanov je le malo. Zakaj ste morali celo plačati one, da so sem pa tje kričali „evviva“? Kaj ne, samo da je bilo! — Dasi ste nam pa hoteli prikriti prihod Badenijev v Istro, vendar niste dosegli svojega namena.

Če torej vladajoča klika v Istri posebej res ni irredentistična, zakaj se je pa nekdo izmed italijanskih poslancev izrazil, da je njihova politika ta, da bi Čiči hodili na Kvirinal na stražo, t. j. z drugimi besedami: politika irredente je, da bi Primorska odpadla od Avstrije k Italiji. Tržaški in sploh primorski irredentaši in framasoni so tudi jako neradi videli, da je ministerski predsednik grof Badeni prišel v Istro; a ker je že prišel, igrala je pri njih najlepšo ulogo hinavščina; in od tod plačani evviva-klici.

(Zvršetek pride.)

na vseh udih, na vsem telesu — ha! Divja trta je bila! Ovila se je bila mojega života, privila mi ude in nemožno mi je bilo dvigniti se... tedaj pa sem se zbudil. Zares! Vzrastlo je je za pedenj v jedni noči..

V Italiji vspeva nenavadno.

Potujé mimo Brescije ustavil sem se nekega dne blizu palače markija D....

Solnce je zabajalo in razlivalo svoje žarke po prekrasni dolini. Začaran sem stal, zroči v ta rajski svet pod menoj, ki se je, podoben sanjam elizijskim, širil pred menoj, izgublja se v bliščeči megli proti daljavi.

Pogled mi je obvisel na starem poslopju onkraj ceste; na neke vrste gradiču, pokritem čez in čez temnozeleno — divjo trto.

V gradu je molčalo vse, nijeden glas iz njega ni pričal o navzočnosti življenja človeškega v njem. Divja trta je preraščala široki uhod v zidino in ovijala v starinskem slogu umetno izdelani nakit balkona in oken. Uhod je bil odprt..

Tretji spol.

Po Viljelm Ferrero v „La Revue des revues“.

Znamenja zadnje krize posebne društvene oblike, v kateri živimo, so tako mnogobrojna, da dan za dnevom opazovalec lahko opozarja na nova. Prevzemimo tudi mi jedenkrat nalogo zdravnika in poskusimo izgotoviti prispevek k diagnozi silne socijalne bolezni našega časa, obrnivši svojo pozornost tvoritvi novega celibata, kateri se brez sleherne verske podlage tako zelo razširja, kakor se je neke čase v srednjem veku razširjalo nemštvo.

V vseh deželah civilizovanega sveta vedo moški in ženske iz skušnje, da je dan za dnevom težje stopiti v zakon; brezbrojne zapreke, sosebno ekonomiske, se ustavljajo temu in mnoge osebe, brez upa, da bi kedaj premagale zapreke, omejuje se rade ali nerade na samski stan. Vsakako treba a priori upoštevati, da ima veliko število oseb obojega spola, katere žive v samskem stanu, to je: žive umetno življenje, izdaten upliv na splošno društvo, in da mora biti upliv neomeženih žensk večji, nego-li upliv neoženjenih moških.

Res, da pri moškem samski stan, dasi se v njem razvijajo nekatere posebne psihološke lastnosti, ne izpogajajo čistosti; moža lahko dovede do tega, da malo preveč živi v družbi prodajalk smehljauja ali se izpostavlja pustolovinom zakonomstva, a nikdar ne zatre na mah velikih fizioloških življenskih opravil. Drugače je pri ženski: pri njej o denašnjih socijalnih življenskih pogojih samski stan vedno predpolaga čistost, in čistost obsega absolutno udušenje materinstva, to je tistega opravila, za katero je ženska rojena po svojem telesnem in duševnem razpoloženju. Tako stanje mora popolnoma premeniti fiziološke razmere ženske in veliko število takih žensk mora znatno uplivati na društvo.

Angleška je tista dežela v Evropi, kjer je mogoče najbolje proučavati ta čudni pojav našega sodobnega življenja. Na Angleškem je število neomeženih žensk „spinters“, kakor jih nazivljejo tam, jako veliko, posebno v višjem in srednjem meščanskem stanu. Skoro vsaka obitelj ima po jedno, včasih tudi po dve ali po tri; ako je več deklet, potem je težko omožiti več nego jedno, in v svoji celokupnosti so na Angleškem neomežene

Ustopil sem.

Po širokih stopnicah, vodečih v prvo nadstropje, ovijala se je trta, zakrivajoča krasne freske in stukature in po mostovžu širokoperila se po kamenitih tleh iz divnega mozaika.

Okoli stebrov, nosečih drugo nadstropje, silila je notri in pokrivala se stotisoči vrhov ozki prostor mostovža, da je bilo treba razgrinati na slednji korak težki ovoj. Celó v sobane, slikane v bujnem slogu Benottijevem, silila je zelenjad in se vzpenjala po zaprašeni in črvivih mobilijah, snedenih od raznih mrčesov.

Nikjer ni bilo sledu človeškega življenja.

Solnce je bilo zatonilo in v mračni daljavi neba prikazala se je luna. Neumljiva želja prisilila me je prenočiti v gradu in naslonil sem se na okno.

Pozno je moralo biti po noči, ko me je iz fantastičnega razmišljevanja zbudil čaroben glas nekega instrumenta, podobnega goslim, citram ali tudi kitari, morda je bilo združeno tudi vse v jednem godalu. (Pride še.)

mlade dame cela vojska, jako mogočen in znamenit socialen razred, kojega upliv se ne more prezreti.

Uzroki tem dejstvom so različni in zamotani: glavni vzrok je vsekako ta, da žensko prebivalstvo po številu presega moško, kar je provzročeno po izseljevanju. Cvet moškega prebivalstva odhaja naselbine; vsaki izseljenec pa je o odhodu zakonski mož, in doma ostajajočim deklicam se tako krčijo nade, da dobé moža, s katerim bi mogle ustanoviti obitelj. Ako število doma ostajajočih moških ostaja pod številom žensk, opazati je celo pri njih od dne do dne rastočo nenaklonjenost do ženitve. Zakaj? V srednjem meščanskem stanu je brez dvojbe iskati vzroka v rastočih ekonomskih (gospodarskih) težavah: zakon mnogo stane, obitelj je težko breme v družbi, v kateri imajo vsi razredi neke potratne navade; zato čakajo z ženitvijo tako dolgo, da mož ženi in otrokom more dati to potrato, a večkrat pride tisti čas, žnjim pa starost in oslabeleost, ko je zginila vsaka nada na ustanovitev obitelji. Kar zadeva premožnejše razrede, brez dvojbe obstoji omenjena nenaklonjenost do ženitve, a ne vem prav, kako je razlagati isto. Gospodarske razmere tu ne morejo biti posebnega pomena, kajti zakon bi mogel biti sredstvo, ki družbi srce s srcem, premoženje s premoženjem. Zakaj pa se potem bogatini ženijo tako malo? Težko je najti odgovora. Gotovo je to, da si v višjih angleških društvenih razredih od dne do dne zadobiva večjo veljavo oblika zakona, ki ni nikak biološki ali psihološki (Biologija = zakon o življenju in o vzrokih istemu. Op. ur.), marveč socialen zakon. Petdesetleten mož na primer, bogat, stoječ na visocini poti svojega življenja, brez skrbi, kako bo živel, oženi se z žensko štiridesetih do petinštiridesetih let, včasih tudi njegove starosti, in oba se potem nastanita v fashionablem (prekrbljenem vsemi modernimi ugodnostmi) london-skem okraju, v hiši, kakoršna je uzor bogatega Angleža, opravljena z veliko potrato, kjer on in ona sprejemata ljudi ter lahko postaneta središče male družbe, katero nekako vladata. Dejal sem, da je to nekako socialen, ne pa fiziološki ali psihološki zakon, kajti pri dvojici takih zakonskih ljudi je res težko misliti o spolnem nagonu: to je zakon, ki ostane brez otrok in ima samo namen, možu in ženi preskrbeti druga v življenju in jima dati sredstvo, da skupno v življenju igrata sijajno ulogo; to ni več naravni zakon, marveč — če se smem tako izraziti — jako umeten, ki mora napraviti čuden utis na Italijana ali Francoza, katerim je glava še polna romantiških idej o ljubezni.

Naj že bodo vzroki taki ali drugačni, gotovo je, da je število „misses“ na Angleškem jako veliko in da je njih socialni vpliv znamenit. Dejal bi celo, da si niti ne moremo misliti Angleške brez „spinster“ ali neomožene ženske. Zato je jednostavno treba analizovati ta upliv.

* * *

(Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 28. septembra 1896.

Zopet „koncesije“! Tako vsklikajo in se zgražajo nemški listi unisono, če tudi so sicer med seboj taki prijatelji kakor pes in mačka. Zopet „koncesije“ Slovanom! Tako se razlega bolešni vzklik in tožno šumi listje po širnem gozdu nemškega novinstva. Kaj se je vendar dogodilo tako strašnega, da v strahu vstrepečejo nemške dušice? Strašno, zares strašno: ministerstvo pravosodja je menda — menda, pravimo, kajti uprav z ozirom na to ministerstvo smo postali mi strašni skeptiki — odredilo, da je v Šleziji, v okrajih z mešanim prebivalstvom, v pravnih zadevah izdavatı odloke v tistem jeziku, v kojem je bila uložena tožba. — Tu imate vso grozoto. Ali ni to strašna krivica za nemškega kmeta, ako slovanski kmet dobiva sodne odloke, prirejene tako, da jih — razume?! In ker nemški razum in nemško pravicoljubje ne moreta pojmiti take neodpustne zmote avstrijske justice; ker nemški nazori o pravni uredbi države ne morejo zapopasti potrebe pravnega varstva tudi za slovanskega državljana; ker nemški liberalizem ne more razumeti, zakaj naj bi ne bilo tudi tacih zakonov, koje ne treba izvrševati praktično, in zakaj naj bi ne bil med temi zakoni tudi §. XIX. osnovnih zakonov avstrijskih; in ker sledujoč nemški nazori o nepristranosti sodstva ne morejo pojmiti, zakaj naj ne bi tudi gospa justice prenašala

breme ponemčevanja: ker vsega tega ne morejo razumeti pravni čut, pravicoljubje in nazori Nemcev o duhu naše ustave, pa kriče o koncesijah tam, kjer se vrši morda najnaravniša pravica človeška — da govorijo človeku v jeziku, kojega razume, tam, kjer odločajo o njegovem imetju, o njegovi časti in morda tudi o — njegovem življenju. Res čudne nazore imajo nemška gospoda o nalogi justice in to kaže, da jim nedostaja razumljenja tudi o najprimitivnejih zahtevah — človekoljubja. Mi pa ne smemo odnehati, dokler ne pridejo gospoda do spoznanja, da to, kar imenujejo oni „koncesije“ Slovanom, ni nič drugega, nego naše — pravo!

Železna vrata. Včeraj so otvorili „železna vrata“ v navzočnosti cesarja Frana Josipa I., kralja srbskega in kralja romunskega. „Železna vrata“ so soteske ob Donavi, na avstrijski, srbski in romunski meji. V daljavi kakega kilometra je bilo plovenje po Donavi spajeno z veliko nevarnostjo, kar je jako oviralo promet. Ta kos Donave se je uravnal velikanskimi žrtvami in po večletnem delu. In včeraj so — v navzočnosti podonavskih vladarjev — otvorili ta „železna vrata“.

Cesar Fran Josip je v lepem govoru označil pomen tega dela — omogočenje svobodnega prometa na veliki reki. Zvest svojedobno na berlinskem kongresu dobljeni nalogi in z nado da bode to delo služilo mirovnim svrham, je proglasil naš cesar „Železna vrata“ otvorjenimi“. Vsi trije vladarji so v isti hip trčili zlatimi čašami in s tem je bila dovršena otvoritvena slavnost.

Novi guverner na Kreti. Iz Carjaggrada javljajo dné 26. t. m.: Odposlanci evropskih držav so včeraj potrdili turški vladi imenovanje Berovič-paše generalnim guvernerjem Krete.

Različne vesti.

Procesija Matere Božje. Pero se nam postavlja po robu, ker ni zmožno, da bi primerno predočilo čitateljem oni utis, ki ga je morala napraviti na vsakogar cerkvena slovesnost od minole nedelje. Da vsaj v relativni meri označimo ta pojav, moramo zapisati v lapidarnem slogu: kaj tacega še ni videl Trst. To je bila slavnost, koje se je udeležila množica, ki je bila — po naših pokrajinskih pojmi — naravnost kolosalna, strašna. Po naši sodbi je bilo pokoncu do sedemdeset tisoč ljudi. To je bila velikanska, uničujoča demonstracija proti onim, ki bi hoteli trgati krščanski čut iz src našega ljudstva, to je bil pojav tolikega pomena, da bode mo morali govoriti o njem v posebnem članku. Za danes bodi povdarjeno, da se je ljudstvo vzdramilo proti svojim zatiralcem in minolo nedeljo smatrati je oznanjevalko svobodnejše bodočnosti, ako bodo dotični krogi umeli izkoristiti navstalo reakcijo.

* * *

Že minole sobote je bilo kaj živo v okolici cerkve sv. Justa: vse se je pripravljalo na dostojno proslavo tega praznika; vse je zaljšalo svoje hiše in sicer žalostne in melanholične ulice so zadobile vse drugo, veselo lice. Ulice so se prepregale draperijami in postavljali so se slavoloki z napisı, proslavljajočimi Mater Božjo.

Ob 9. uri predpoldne je bila slovesnost v cerkvi sv. Justa — pontifikalna maša ob ogromni udeležbi vernikov. Gneča je naraščala vedno bolj in nepretrogoma do 3. pop. Ob 2½ uri se je vršila zaključna slovesnost tega Marijinega proslavljanja.

Ob 3. uri popoldne so duhovniki dvignili kip Matere Božje z oltarja in s tem se je pričel slovesni obhod. Malo popred je došel njeg. ekselencia, namestnik Rinaldini z muogimi namestništvenimi uradniki.

Sprevod pa je bil tak — kakor že rečeno — da Trst še ni videl kaj tacega ni o posvetnih ni o cerkvenih slavnostih. Na tisoče in tisoče ljudi je stalo po ulicah v najlepšem redu in vse te množice so snele pobožno klobuke, ko se je bližal sprevod. V sprevodu samem pa so se valile mase ljudstva. Pred kipom oficijelni zastopi in bratovščine, za kipom pa — javno menenje naše pokrajine. Javno menenje, smo rekli navlašč, ker tu so bile mase, tu je bilo ljudi z vsega tržaškega ozemlja in od drugih daljnejih krajev. Mirno vestjo rečemo lahko, da v sprevodu so bile tri četrtine slovenskega ljudstva. Tu se je govorilo

in pelo le slovenski. Del členov kapitlja in družih duhovnikov je stopal pred kipom, drugi del — škofoma Šterkom in Glavino na čelu — pa za kipom. Za temi je stopal namestnik Rinaldini z uradniki ter slovenska svetovalca Dollenz in Vatovec. Pred kipom in za kipom, ter ob straneh istega stopali so vojaki pod poveljstvom jednega stotnika. Prekrasni in dragoceni kip Matere Božje je nosilo 8 mlajih duhovnikov. V sprevodu je bilo mnogih pevskih zborov ter godbi: vojaška in veteranska. Vojaška je bila pod osebnim vodstvom kapelnika Pehelna in veteranska pod vodstvom g. Majcena. Sprevod se je pomikal po ulici Brandi, po velikem trgu, po borznem trgu, po Corsu in se je vrnil v cerkev po ulici Donota: povsodi med živima stenama nebrojnih množic. Po mnogih hišah so visele draperije, a na borznem trgu in po ulici Donota so vihrale tudi slovenske zastave. Red je bil uzoren. Policija je imela ogromno nalogo. A rešila je to nalogo — to treba pripoznati — uprav sijajno.

Po povratku v cerkev je bila prekrasna proповed in potem blagoslov z zahvalno pesmijo.

Ko je nastopil mrak, zazareló je po oknih. Sosebno je bila razsvitljena okolica cerkve sv. Justa, Belveder, Rojan in Škorklja. V Rojanu ni bilo hiše, ki ne bi bila razsvitljena. Pač, o jedni pripovedujejo, da ni bila. Mi pa ne moremo verjeti temu, ker to bi bilo pregorostasno, nečuvono. Pričakovati moramo torej zanesljivih poročil.

Na prostoru pred cerkvijo sv. Justa bili so umetelni ognji in je došlo tu do pojavov, o katerih govorimo na drugem mestu.

Ta kratki in seveda nepopolni opis završiti nam je zadržilom, da minola nedelja znači kolosalen poraz za Spadonijevo družbo, ogromen flasko onih, ki so hoteli ovirati naše cerkvene obrede, presijajno manifestacijo za svobodo cerkve katoliške ter slednjič imponujoč protest proti — Židom v naši cerkvi!

Pomenljiva demonstracija. Včeraj po blagoslovu, vršivšem se po povrnitvi spreveda v cerkev sv. Justa, priredile so ogromne množice, zbrane pred cerkvijo, jako pomenljivo demonstracijo. Navdušene množice jele so zahtevati od veteranske godbe, naj svira koračnici Radeckega in sv. Justa. Godba je seveda ustregla tej želji večkratnim optovanjem, a ljudstvo je vsklikalo med sviranjem: „Evviva Austria, evviva il vescovo, živeli Slovenci, abbasso il municipio!“

Vrhunec pa je dosegla demonstracija, ko se je v umetalnem ognju (velikem žarečem kolesu) pokazala podoba Matere Božje. V isti hip je zaurilo med občinstvom in prizor je bil tak, da ga ni možno opisati: zoper izvestne nasprotnike krščanstva ogorčeno ljudstvo je elementarno silo izjavljalo svoje čutstvanje — in iz kamenenega srca bi moral biti oni, kojemu ne bi zarosilo oko o tem prizoru.

Veliko število redarjev je videlo ta prizor, a niso nimalo motili tega pojava, zbok česar moramo izreči svoje priznanje redarstvu na tem zares takt-nem postopanju.

Kako umestno je bilo tako postopanje, priča najbolje dejstvo, da so se potem vse te množice razšle v najlepšem redu, kar bi morda ne bilo tako, da je redarstvo postopalo drugače nego je.

Tudi demonstracija. Sipali so svoj srd po „Piccolu“ in „Indipendentiju“, protestovali so v mestni zbornici, hoteli demonstrovati na velikem javnem shodu v gledališču... Vse zastoj: procesija se je vendar vršila včeraj na toli sijajen način, da jej ni nimalo škodila malenkostna demonstracija, sestojeca v tem, da je mestna oblast prepovedala vsem svojim služabnikom, da se ne smejo udeležiti te cerkvene slavnosti in da so bile v nedeljo popoldne med procesijo hermetično zaprta vsa okna na magistratu — vstevši županova okna — ter da ni bilo na vsej palači znamenja, da je tu avtonomna oblast po ogromni večini krščansko-katoliške občine. Pojav minole nedelje je bil preogromen, presilen, da bi ga mogla krčiti taka malenkostna sredstva. Res: ko so gospoda postreljali svoj smodnik iz topov težkega kalibra, jeli so postajati malenkostni in — smešni.

Malenkostnimi sredstvi hoteli so udušiti mogočen pojav... ali ni smešno to?!

Branjevke na trgu Barriera vecchia so hotele n. pr. nekoliko odčitati trg v proslavo lepega cer-

kvenega praznika. V ta namen so hotele obesiti nekoliko zastav in festonov po drevesih in svetiljkah ter na vodnjaku. Ali računale so brez malenkostne jeze slavne mestne oblasti. Dasi so imele potrebno dovoljenje od strani slavne redarstvene oblasti, vendar jim so organi mestne oblasti zabranili že zapričeto olepševanje, sklicujé se na lastniško pravico občine. In četvorica mestnih redarjev je morala paziti jastrebovim očesom, da ne bi se odličil koji mestni objekt — v čast božjo!

Take stvari se dogajajo v mestu, katoliškem po ogromni svoji večini, v mestu, ki se ponaša z naslovom „la fedelissima“ nasproti oni državi avstrijski, koje državno veroizpovedanje je — krščanskokatoliško!

Velika jeza in taka mala sredstva mestne oblasti sicer niso škodovala stvari sami — nasprotno: še koristila so, ker so vzbudila energično reakcijo — ali vendar moramo reči, da so taki odnošaji nezdravi, ko se morejo dogajati take demonstracije proti veri lastnih občanov.....!

Stvar ni zanimiva samo v verskem pogledu, ampak bi morala zanimati tudi one, ki se bavijo s politiko, posebnó pa one, kojim je braniti politiško stališče vlade.

Za koga so demonstrirali? Dne 20. t. m. so italijanski ribiči — čozoti — odličili in razsvetlili svoje barke. „Il Piccolo“ je bil hitro pri rokah se zatrdilom, da so proslavili njegov, „Piccolov“ praznik, „XX. septembra“.

Na naše veliko začudenje pa smo videli, da so isti lastniki ladij minolo nedeljo — tudi razsvetlili. Iz tega je razvidno, da se je „Piccolo“ za svoje namene polastil nečesa, kar je bilo namenjeno cerkveni slavnosti, torej namenjeno svrham, dijametralno nasprotnim „Piccolovim“ svrham. Tako sleparijo svoje občinstvo.

Občutnost mestnega magistrata tržaškega o cerkvenih stvareh. O gori omenjeni prepovedi nam pišejo: Naše branjevke, dasi siromašne, pokazale so doslej sleherno leto na predvečer rojstnega dne Nj. Vel. cesarja svojo lojalnost s tem, da so na svoje stroške odličile zelenjem, zastavami in lampijoni ne le svoje prodajalniške muze, ampak ves trg. Posebno se odlikujeta v tem sleherno leto trga delle Legna in pa Barriera. Branjevke postavljajo tem povodom visoko mlaje, na katerih vihrajo zastave, a od mlaja do mlaja vijejo se zelene girlande. Da pa se postavijo mlaji, treba je za trenotek zrahljati tlak, ki pa se potem zopet poravnava, da ni sledu o kakem rovanju. Mestni magistrat tržaški doslej še ni imel poguma zoperstavljati se takemu dičenju javnega trga, kajti dobro mu je bilo znano, da veljajo vse te priprave v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. našega cesarja. Pač pa je narasel slavnemu našemu mestnemu magistratu pogum, ko je šlo za okrašenje javnega trga v čast — katoliški cerkvi. Branjevke na trgu Barriera hotele so minolo soboto okrasiti trg v čast Materi Božji in v povišanje sijaja procesije. Priprave v okrašenje trga pa je ustavil magistratni komisar, opravljajoči službo na trgu Barriera, češ: „Imate-li dovoljenje od magistrata za okrašenje?“ Ker mu je bilo v odgovor začudeno vprašanje, čemu treba še posebnega dovoljenja, ovadil je komisar to stvar magistratu. Ni trajalo dolgo, in evo na trgu Barriera poveljnika mestnih stražarjev, njegovega namestnika in par municipalnih stražarjev. Poveljnik straže je ukazal v imenu magistrata, da je odstraniti vse okrasbe, ki se dotikajo predmetov, kateri so občinska last (kakor npr. svetiljk, stebričev itd.). To se je moralo zgoditi takoj: nijedne občinske svetiljke ni smelo dotikati zelenje, namenjeno v čast Materi Božji, da ne bi profaniralo liberalni duh mestnega magistrata. Branjevke so poslale na policijo prosit dovoljenja, da smejo okrasiti trg in seveda so dobile dovoljenje brez nikakršne težave. Toda c. kr. policija je jedna oblast, slavni mestni magistrat je pa druga. V tem slučaju je obveljala magistratova, kajti policija ne more ukazati, da se sme dotikati občinskega lastništva kakoršnikoli predmet, ako tega ne mara slavni magistrat. In v nedeljo so bili po vseh trgih, kjer sede branjevke, po štirje mestni stražarji, ki so imeli strogo paziti na to, da se ne dotika občinskega lastništva koji predmet, ki je bil v olepšanje trga v čast Materi Božji!

Kaj je nameraval mestni magistrat s tem — smešnim svojim ukazom? Brzkone se je hotel

pokazati solidarnega v „liberalnem“ mišljenju z onimi svetovalci „liberalne“ večine mestnega sveta, ki so v seji dne 15. t. m. — protestovali proti procesiji. V čast mu bodi!

Splošno ogorčenje. Od vseh strani nam zatrjajo, kako so se uverili iz medsebojnih pogovorov — toliko med slovenskim, kolikor med italijanskim ljudstvom — o splošnem ogorčenju proti mestnemu magistratu, ker je zaprtjem svojih oken demonstriral proti čutstvovanju tisoč svojih lastnih občanov in davkoplačevalcev. Kakor razumemo mi to ogorčenje, tako se je veselimo, ker gobjimo nado, da pride zavedeno italijansko ljudstvo do spoznanja, kake vrste ljudje so oni, ki je z silo gonijo v sovražstvo do Slovencev! Spoznanje mora priti, da so sovražniki Slovencev zajedno tudi zatiralci svobode ljudstva sploh ter da narodni fanatizem izkoriščajo le v ta namen, da v prozročnih bojih delajo za svoje protiverske in protidnastiške cilje. Vprašati moramo torej: ali je danes še v naši okolici živa slovenska in poštena duša, koji bi se ne bile odprle oči — da z nasprotovanjem naši slovenski stranki je le redila nasprotnike svoje duševne in gmotne blaginje?!

Tudi z ozirom na našo okolico se nadejamo, da minola nedelja donese dobrih posledic. Oživele versko čutstvovanje mora okoličane le vspodbuditi, da se povrnejo k svoji dolžnosti — k poštenju.

Premil. škof msgr. Šterk je obiskal minolo soboto tukajšnje bolnišnice. V atriju so vsprejeli škofa župan dr. Pitteri, predsednik zdravniškega kolegija dr. Nicolich, zdravniki in drugi. Premil škof je daroval sv. mašo v bolnišniški kapelici, potem si je ogledal VI. oddelek zavoda. Visoki gospod se je baje jako laskavo izrazil o redu, ki vlada v bolnišnici.

Mestni svet tržaški. V petek zvečer je bila XXVI. letošnja javna seja. Predsedoval je župan dr. Pitteri, prisotnih je bilo 36 svetovalcev.

Po prečitanju zapisnika prejšnje seje sta zahtevala svetovalca Dompieri in D'Angeli, da se popravi v tem besedilo njihju predlogov glede Schmickovega vodovodnega načrta. Na to se je oglasil strahoviti liberalac dr. Venezian, kajti niti on ni bil zadovoljen z zapisnikom. Jezilo ga je, da ni stalo v zapisniku, da njega ni bilo v seji ne dne 14. ne dne 21. t. m., ker je bil bolan. Kajti, ako bi bil v seji dne 14., izvestno in iz srca bi bil glasoval za predlog kolege Spadonija proti procesiji dne 20. t. m. in baš tako bi bil glasoval v poslednji seji z večino, da se pokoplje spomenica Schmickovih. In vse to bi bil storil vrli Venezian iz zgolj „solidarnosti“, kajti solidarnost njegova z večino sega tako daleč (izjavil je Venezian), da odstopa tudi on z večino odseka za preskrbljenje vode vred.....

Župan je priobčil na to, da mu je došlo pismo dr. M. Luzzata v imenu tovarišev, ki so žnjim vred v odboru za preskrbljenje vode sestavljali večino in ki je bila za to, da se zavrže Schmickov načrt, v katerem pismu prijavlja, da ta večina polaga svojo čast. (Oj občutnosti! Stavec.) Župan je povdaril zajedno, da je storil vse možno, da bi pregovoril demisijonarce, toda vse da je bilo zaman.

Svetovalec Cambon je izjavil na to, da on nikakor ne odobruje sklepa večine odseka za preskrbljevanje vode, kajti zbor je sklepal vestno, in premišljeno o tem vprašanju. Predlaga, da naj zbor ne vsprejme odpovedi.

Podžupan M. Luzzatto je povdaril, da večina omenjenega odseka odstopa baš radi tega, ker ni v nasprotstvu z mestnim svetom in bode mogel nov odsek delovati bolje povsodi in za vse. Zahvalil se je Cambonu na blagodušnem predlogu, toda prosil, da naj ga umakne, da ne bi imeli odstopajoči še to žalost, da bi morali odkloniti mandat, kojega bi jim utegnil zbor poveriti z nova.

Govorila sta še svetovalca Cambon in Piccolo, zatem je dal župan Cambonov predlog na glasovanje. Večina ga je vsprejela.

Svetovalec Vio je interpeloval župana, je-li že pripravljeno poročilo o poskušnjah zistomom Hermitte. — Župan je odgovoril, da je delo obširno in ne lahko, zatorej je treba prilično časa, da se završi, vendar pa pride poročilo v kratkem na dan.

Svetovalec dr. Morpurgo je izrekel svoje

začudenje, zakaj ni na dnevnem redu poročilo o namerovani osnovitvi hidravliškega odseka. Župan je odgovoril, da se je ta točka izpustila, ker je bilo proučevati spomenico Schmick. Vsled predloga svetovalca Spadonija pride ta predmet na dnevni red v prihodnji seji.

Zborovalci so zatem hoteli ostaviti dvorano, toda župan jih je naprosil, da ostanejo, kajti za odobrenje občinskega proračuna je treba glasom mestnega statuta, da je prisotnih najmanj 36 svetovalcev in absolutne večine 28 glasov. Prečital se je zatem obrazložen predlog, da naj se zahteva od c. k. vlade, da dovoli pobiranje občinske doklade na hišarino za leta 1897., 1898., in 1899., v znesku 17% in sicer tudi za poslopja, ki so začasno prosta od davkov. (Odobreno soglasno.) — Brez razprave je zatem odobril zbor obračun mestne ubožnice za l. 1895. in delavnice za zapuščene otroke. Slednjič je zbor dovolil te-le dodatne kredite: 2600 gld. za uravnanje potokov, 600 gld. za uzdrževanje brzojava gasilcev in 336 gld. 50 nč. za oprave čuvajev javnih vrtov in šetaljšč.

S tem je bil izcrpljen dnevni red in ob 8½ uri je župan zaključil sejo.

Le styl c'est l'homme. Kaka surovost je zahladala v italijanskih vrstah, o tem nam priča nastopno dejstvo:

Kanonik Buttignoni je baje napisal par člankov v goriški „Eco“, v koji je polemizoval proti „argumentom“ občinskega svetovalca dr. Spadonija, naperjenim proti procesiji v čast Materi Božji. Članki v „Eco“ da so bili sicer pikri, ali strogo stvarni in v dostojni obliki. In veste, kako odgovarja Buttignoniju sin avite colturu, dr. Spadoni?! Čujte:

„Al autore don Buttignoni, corrispondente triestino del suddetto giornale, eruttando contro me e contro gli amici del Consiglio l'anima villana, rispondo sputandogli in faccia e tirando via“.

Akademično izobražen mož, cvet italijanske stranke, pljuva torej v obraz svojim politiškim nasprotnikom. In to po javnih listih. Je-li po takem čudo, da je po takik vzgledih tako zdijvalo ljudstvo nižih vrst. Ako pa ta družba celó svojim rojakom po krvi in po jeziku pljuvajo v obraz, potem si lahko misli vsakdo, kako postopajo ti srditeži proti siromašnim Slovincem, izročeni jim na milost in nemilost!!!

G. dr. Spadoni naj malo pomisli dobrohotno, da-li ni s tako pisavo pljunil v obraz — samemu sebi!

Obrotnim nadzornikom (namesto pokojnega Oskarja Polleya) za Primorsko, Dalmacijo in Kranjsko, je imenovan neki Domenik Cogliavina. V koliko bode isti odgovarjal potrebam v jezikovnem pogledu, tega ne vemo, ali pokaže se nam v bližnji bodočnosti.

Poučen dvogovor. Deček: Mama, v katerem jeziku daruje duhovnik sv. mašo?

Mama: V latinskem jeziku, dete moje.

Deček: Zakaj pa ne v slovenskem?

Mama: Pst, tiho, ljubi sinček. Apostelj pravi: Žene naj molčev cerkvi, jezik naj drže za zobmi; one ne smejo pometati po naših svetiščih!

Po desetih letih.

Mama: Sin moj, kaj bo iz tebe?! Ne držiš se doma, ne moliš, ne hodiš v cerkev, norčuješ se iz svoje matere in iz božjih rečij. Ali se ne bojiš, da se odpre zemlja in te požre?

Sinko: Mati moja! Ko sem imel 6 let, čul sem, da naj ženske držé jezik za zobmi! Zato le tiho pa jezik za zobmi! Molitev, maša, post, to je za vas, stare ženice.

Sin je ostavil mater, in premišljala je, kako dozorevajo sinovi, ki so čuli nekda, da — ženske morejo držati jezik za zobmi!

Ne „Marička“.

Razpisani štípendiji. Početkom šlskega leta 1896/97 razpisani so ti-le štípendiji: Gimnazijski štípendij iz ustanove Torreani v znesku 52 gld. 50 nč. Ta štípendij je oddati kojemu ubožnemu gimnazijalcu, rojenemu v Pazinu. Nadalje dva državna štípendija po 100 gld. na leto. Pravico do užitka imajo ubožni gimnazijalci, obiskujoči kojikoli državni gimnazij v totranski državni polovici, toda prednost imajo oni, ki obiskujejo gimnazij v Pulju. — Prošnje za vse tri štípendije do 31. oktobra t. l. in sicer za štípendij iz ustanove Torreani občinski deputaciji v Pazinu, za državna štípendija pa c. kr. namestništvu v Trstu.

